

I. OKTATÁS

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kara (ME BTK) a bolognai felsőoktatási rendszer (a ciklusokra bontott, osztott képzés) mindhárom szintjén biztosítja a magyar szakos hallgatók képzését: hároméves *alapképzésünk* (BA) után két és fél éves tanári vagy kétéves nem tanári (diszciplináris) *mesterszakon* (MA) is tovább lehet tanulni; a BA és az MA képzéssel párhuzamosan négy- vagy ötéves *osztatlan tanárképzést* is működtetünk (a képzési idő mindkét esetben még egy tanéves szakmai gyakorlattal is meghosszabbodik); a leghetésebb mesterszakos vagy osztatlan tanárszakos diplomásainkat pedig ezután Irodalomtudományi Doktori Iskolánkba várjuk hároméves *PhD tanulmányokra*.

A magyar alap- vagy mesterszakot végzett hallgatók számos területen, rugalmasan elhelyezkedhetnek: a hagyományos pedagógusi és kutatói munkakörökön, valamint a képzettséghez közvetlenül kapcsolódó munkahelyeken túl elsősorban a közigazgatásban, az uniós intézményrendszerekben és feladatokban, a versenyszféra nyelvtudást és kommunikációs, illetve elemzési készséget igénylő részében, a médiában, az állami, önkormányzati és civil kulturális intézményekben, a projektmenedzsmentben, általános szervezési feladatok terén számíthatnak rájuk.

Az irodalomtudományi szakterületen folyó képzés célja, hogy a hallgatókat megbízható ismeretekkel lássa el a magyar és a világirodalom fejlődésének folyamatairól. Megismerteti a hallgatókat az irodalom történetileg változó társadalmi feltételeivel, intézményrendszerével, az irodalmi műalkotások létmódjával. Felvértezi őket azokkal az alapvető filológiai, retorikai, verstani, poétikai, hermeneutikai ismeretekkel, amelyek elengedhetetlenül szükségesek az irodalmi jelenségek értelmezéséhez. Megtanítja őket nemzeti irodalmunk és a világirodalom együttes szemléletére.

A nyelvtudományi szakterületen folyó képzés célja a magyar nyelv természetének, történeti fejlődéséből levezethető sajátosságainak megismertetése. A hallgatók szilárd nyelvelméleti alapozásra támaszkodva megismerik a nyelvészeti kutatás módszereit, a magyar nyelv grammatikáját, a nyelvi szerveződés törvényszerűségeit, a nyelvhasználat történetileg és szociológiailag változó formáit, a nyelvi jelenségek különböző megközelítéseit. Mindezek mellett képessé válnak arra is, hogy árnyaltan tudják kifejezni magukat, hogy szóban és írásban is egyaránt választékosan tudjanak megnyilatkozni. Olyan ismeretekkel és készségekkel ruházzuk fel a hallgatókat, amelyek megalapozzák arra való alkalmasságukat is, hogy a különböző iskolatípusokban tanári tevékenységet folytassanak.

A magyar szakos képzést az ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete fogja össze. Az intézetben a következő tanszékek működnek, amelyek egyben szakterületük tudományos műhelyei is:

- Magyar Irodalomtörténeti Intézeti Tanszék
- Összehasonlító Irodalom- és Kultúratudományi Intézeti Tanszék
- Magyar Nyelvtudományi Intézeti Tanszék

1. Magyar szakos alapképzés

Az alapképzés három tanéve alatt összesen legalább 180 kredit értékű tanulmányokat kell teljesíteni. A kreditek megszerzése számos különféle kombinációban lehetséges, minden hallgatónk egyéni érdeklődésének megfelelően veheti fel képzéseinket.

A *magyar alapszak* 120 kreditet jelent, ezt minden hallgatónk úgy szerzi meg, hogy az irodalomtudományt és a nyelvtudományt nagyjából azonos arányban képviselő tanmeneten halad végig, megismerkedik a magyar- és a világirodalom-történet minden jelentős korszakával, a leíró és a történeti nyelvészet különböző irányzataival és iskoláival.

A további kreditek valamely képzési modulban szerezhetők meg.

a) Azoknak a hallgatóknak, akik tanári mesterképzésben kívánják folytatni tanulmányaikat, azt javasoljuk, hogy 50 kredit terhére *egy másik alapszak ún. minor (50 kredites) változatát* vegyék fel, mert bölcsészettudományi területen a tanárképzés kötelezően kétszakos rendszerben zajlik, és e kétszakos tanárképzésbe egy 120 és egy 50 kredites alapszakon teljesített tanulmányokat követően lehet belépni. Az ME BTK keretében a magyar alapszakkal kombinálható például a történelem, az anglisztika vagy a germanisztika alapszak minor változata, így többek között magyar–történelem, magyar–angol illetve magyar–német szakos tanári mesterképzésben lehet továbbtanulni.

b) Azok a hallgatók, akik nem tanári mesterszakon kívánnak továbbtanulni vagy tanulmányaikat az alapszakos képzéssel kívánják lezárni, további 50 kredites modulokat is választhatnak a magyar alapszak mellé. Ezeknek szakterületi specializáció a nevük.

– Az *Anyanyelvi asszisztensi* szakterületi specializáció olyan elméleti és gyakorlati ismereteket nyújt, amelyek kiemelkedő anyanyelvi kommunikációs képességek birtokába juttatják a hallgatókat. E képesítéssel kulturális és közigazgatási intézményeknél, gazdasági társaságoknál, televízióknál, rádióknál, újságoknál lehet elhelyezkedni. A hallgatók leíró nyelvészeti, nyelvművelő-nyelvhelyességi előadásokat és szemináriumokat látogatnak. Anyanyelvi ismereteik elmélyítésével a színvonalas és hatékony írásbeli és szóbeli anyanyelvi kommunikáció szakembereivé válnak. A képzés modern technikai ismereteket is nyújt a hallgatóknak: megtanulják a számítógépes programok és a kommunikációs eszközök hatékony használatát. A tananyaghoz kapcsolódó szakmai gyakorlatot kulturális és közigazgatási szervezeteknél, valamint a média különböző területein lehet megszerezni. Leendő munkahelyükön az anyanyelvi asszisztensek tárgyalások, prezentációk és interjúk nyelvi megformálásában és írásos dokumentumok összeállításában kaphatnak szerepet.

– Az *Irodalom- és kultúratudomány* szakterületi specializáció egyrészt az irodalom és a képzőművészet, film, fotó, színház, zene stb. kapcsolatának komparatív vizsgálatát kínálja, másrészt nagyobb szerepet szán az európai és a

világirodalom szövegeinek és a magyar irodalomtörténet ezekkel való összehasonlításának, különös tekintettel a közép-európai térségre.

– Az *Eszme- és retorikatörténet (Rendszeres irodalomtörténet)* szakterületi specializáció bő tájékoztatást ad a magyar irodalom nagy korszakairól, vizsgálva az intézményi kereteket, a legfontosabb eszme-, műfaj- és retorikatörténeti kérdéseket, kitekintve a világirodalmi párhuzamokra. Az előadásokhoz műelemző szemináriumok kapcsolódnak, melyeknek feladata a témakörök részleteinek alaposabb feltárása és a hallgatók bevezetése a tudományos munka alapvető módszereibe.

Nem titkolt szándékunk, hogy az utóbbi két specializációval szeretnénk megalapozni a továbbtanulást a diszciplináris mesterképzésben, másrészt olyan ismereteket adni át, amelyek jól hasznosíthatóak lesznek a kultúrával kapcsolatos számos munkaterületen.

2. Magyartanári mesterszak

A ciklusokra bontott, osztott képzés alapképzési szakjának, vagyis a magyar alapszaknak az elvégzése után a magyartanári mesterképzés öt félév alatt teljesíthető, összesen legalább 150 kredit értékű tanulmányokkal. Vannak azonban ettől eltérő lehetőségek is, ha valaki korábbi vagy már a bolognai rendszerben megszerzett, de a mondottól eltérő diploma birtokában kíván részt venni magyartanári mesterképzésen.

Megfelelő alapképzés teljesítését követően a bölcsészettudományi területen kétszakos tanári diploma (egyidejűleg két tanári szakképzettség) szerezhető. A tanulmányok négy féléven át folynak (120 kredit), az ötödik félévben kerül sor az iskolai gyakorlótanításra (összefüggő szakmai gyakorlat, 30 kredit).

A 120 tanulmányi kredit megoszlása a következő:

- a tanári szakképzettség magyar szakos szakterületi ismeretei: 40 kredit;
- a másik választott szak szakterületi ismeretei: 40 kredit (az ME BTK keretében a filozófiatanári, a történelemtanári, az angoltanári és a némettanári szak választható, ezekről a megfelelő intézetek adnak felvilágosítást);
- pedagógiai és pszichológiai ismeretek: 40 kredit (ezekről a tanulmányokról az ME BTK Tanárképző Intézet ad felvilágosítást).

A magyartanári mesterképzést olyan hallgatók vehetik fel,

- akik az alapképzésben teljesítették a magyar alapszakot (120 kredit),
- vagy akik az alapképzésben teljesítették a magyar alapszakos specializációt mint szakirányt, vagyis a magyar minort (50 kredit).

3. Magyar diszciplináris mesterszak

Ezt a mesterképzést azoknak a hallgatóknak ajánljuk, akik szakmai elmélyedésre vágnak az irodalom- vagy a nyelvtudomány valamely területén, és tanulmányaik lezárását követően eséllyel kívánják felvételizni a bolognai felsőoktatás harmadik szintjére, a doktori iskolai tanulmányokra is.

A diszciplináris mesterképzés négy féléven át tart, teljesítéséhez legalább 120 kreditet kell megszerezni. A kreditek túlnyomó többségét már az érdeklődésének megfelelő szakirányos képzésben, az öt érdeklő szakmai részterület tanulmányozásával szerzi meg a hallgató, a képzés második félévétől kezdve óráinak túlnyomó többségét már az általa választott szakirány keretein belül teljesíti.

Képzésünkben a következő szakirányok közül lehet választani:

- Régi magyarországi irodalom
- Klasszikus magyar irodalom
- Modern magyar irodalom
- Összehasonlító irodalom- és kultúratudomány
- Leíró nyelvészet
- Nyelv, társadalom, kultúra
- Szöveg- és stilsztika
- Történeti nyelvészet

Amint látható, lényegében nincs az irodalom- vagy a nyelvtudománynak olyan területe, amelyen ne indítanánk az érdeklődő hallgatók szakmai érdeklődését magas szinten kielégítő szakirányt.

Alapesetben a diszciplináris mesterképzés nem képesít tanári működésre. Annak azonban nincs akadálya, hogy a hallgató a diszciplináris mesterképzésen való részvételével egyidejűleg tanári mesterképzésre is jelentkezzen, ahol további 60 kredit teljesítésével tanári képesítést is szerez. Ezt az utat választva egyszakos, tehát magyar szakos tanári diploma szerezhető, azonban a magyar szak szakmai tartalma a kétszakos tanári mesterszak magyar szaktárgyi részéhez képest összehasonlíthatatlanul alaposabb és elmélyültebb tanulmányokra ad lehetőséget.

4. Osztatlan tanárképzés

Az osztatlan tanárképzés a bolognai háromszintű képzés két alsóbb szintjével párhuzamosan, azokat kiváltva működik. Az osztatlan tanárképzésben részt vevő hallgatók 8 féléven át folytatnak magyar szakos tanulmányokat akkor, ha *általános iskolai tanári* diplomát kívánják szerezni, és 10 féléven át akkor, ha *középszintű tanári* diploma megszerzése a céljuk. A képzési idő mindkét esetben még egy tanéves szakmai gyakorlattal is meghosszabbodik.

Az osztatlan magyartanári képzés – párhuzamosan a felsőoktatás országos rendszerének módosulásával – 2013 szeptemberében kezdődött meg intézményünkben. A képzés első három tanéve általában közös tananyagot dolgoz fel,

az általános iskolai és a középiskolai tanári képzés közötti elkülönülés a negyedik illetve a negyedik–ötödik évben megy végbe.

A bolognai képzés harmadik szintje, a doktori tanulmányok folytatása természetesen az osztatlan tanárképzésben diplomát szerzett hallgatók számára is nyitva áll.

5. Doktori iskolai képzés

Az ME BTK keretében Irodalomtudományi Doktori Iskola működik, amelyben szövegtudományi-textológiai centrumú posztgraduális oktatás folyik. Szövegtudományi doktori program Magyarországon egyedül e képzőhelyen működik, oktatóink kivételesen felkészült szakmai tudást testesítenek meg ezen a területen.

A doktori iskolában három doktori program működik:

- Klasszikus szövegtudomány, vezetője Dr. Kecskeméti Gábor
- Modern irodalom, vezetője Dr. Kabdebó Lóránt
- Jelentélmélet és hermeneutika, vezetője Dr. Ambrus Gergely

II. TUDOMÁNYOS MUNKA

1. A szövegtudomány elmélete és gyakorlata

Az irodalom- és a történelemtudomány számára a kezdetektől fogva a legfontosabb eszköz és egyben a kutatás egyik legfontosabb tárgya a szöveg. Ennek megfelelően mindkét tudományág különös gondot fordít a szöveg mint forrás megismerésére és közzétételére, a szövegekkel és tudományos igényű kiadásukkal kapcsolatos textológiai problémák feltárására és megoldására.

Miskolcon már rövid idővel a bölcsészettudományi képzések megindulása után felvetődött az igény a szövegtudomány hazai doktorképző centrumának a megteremtésére, amely kapcsolódik a textológia magyarországi és nemzetközi vállalkozásaihoz, és egyben olyan posztgraduális képzési hely, amely a gyakorlati munkát elméleti alapokon végző szakembereket felkészíti.

A szövegtudomány, textológia, filológia művelését, a reflektált szöveg-megállapítás érvényes formáit, a textográfiai elvek kidolgozását és alkalmazását, a szövegszarmaztatás szemmatográfiai kérdéseit, a kritikai szövegkiadás, a forráskiadás, a genetikus kiadás, az elektronikus (digitális) kiadás főszövegét, apparátusát, jegyzeteit és kommentárját illető normák meghatározása és oktatása nemzeti humántudományi alapkérdés, egyben a nemzetközi szövegtudományi kutatóhelyekkel és filológiai műhelyekkel való kapcsolattartás feltétele. A magyar irodalom klasszikusainak megbízható szövegű, tudományos igényű életműkiadásai és a magyar irodalmi szövegek tematikus, kronologikus gyűjteményei és adatbázisai a nemzeti kulturális örökség ápolásának, fenntartásának alapvető jelentőségű részét képezik, e szövegkiadási munkálatok professzionális szakembergárda-utánpótlásának képzése stratégiai fontossággal bír.

Az ME Irodalomtudományi Doktori Iskolája különösen alkalmas hely a szövegtudományi-textológiai centrumú posztgraduális oktatás számára. Szövegtudományi doktori program – másfél évtizedes múlttal – Magyarországon egyedül e képzőhelyen működik, oktatói pedig kivételesen felkészült szakmai együttest képeznek ezen a területen.

– A *Szövegtudomány* (ma: *Klasszikus szövegtudomány*) c. doktori programot még Prof. Dr. Kulcsár Péter hozta létre 1996-ban, 2004 óta pedig Prof. Dr. Kecskeméti Gábor vezeti, aki egyben az MTA I. Osztálya Textológiai Munkabizottságának az elnöke. E program hallgatói elsősorban kora újkori és 18–19. századi szövegeket tanulmányoznak.

– A *20. századi irodalommal* foglalkozó programunkat Prof. Dr. Kabdebó Lóránt alapította és irányítja ma is, és e program keretében hallgatóival igényes szövegkiadásban jelenteti meg a miskolci születésű Szabó Lőrinc költői életművét, számos további írását, fordítását, feljegyzését, levelezését, a környezetében keletkezett dokumentumokat, valamint a mindezek tanulmányozásához szükséges segédanyagokat (bibliográfiát, könyvtárjegyzéket).

– Harmadik, Prof. Dr. Forrai Gábor vezette programunk a szövegek tanulmányozásának jeleméleti, jelentéstani, *hermeneutikai és nyelvfilozófiai* kérdéseire összpontosít, a korszerű elméleti tájékozódás szemantikai, fenomenológiai és hermeneutikai hátterével egészítve ki az ortodox szövegelméleti gondolkodást.

A három program együttese olyan posztgraduális oktatóhelyet eredményez, amelyben a szövegtudomány történeti elvű művelése lefedi a 16–20. századot, miközben megfelelő nyelv- és szövegelméleti háttere, reflektáltsága is van.

2. A magyar irodalomtörténet műfaj- és eszmetörténeti kérdései

Irodalomtörténész munkatársaink több kiemelkedő fontosságú kora újkori műfaj irodalom- és eszmetörténeti kérdéseivel foglalkoznak. Prof. Dr. Heltai János Magyarországon elsőként szervezte meg a felekezeti viták rendszeres tanulmányozását és kezdte meg hallgatóinak bevonásával a hitviták adattárának összeállítását. Prof. Dr. Kecskeméti Gábor és Dr. Tasi Réka a prédikációirodalom történetét kutatja. Prof. Dr. Kilián István volt az a nagy hatású tudós, aki három évtizeddel ezelőtt a magyarországi színház- és drámatörténeti kutatásokat elindította, és aki körül azóta a 18. század iskoladrámáinak szövegeit kiadó és azokat sokféle megközelítésben tanulmányozó műhely jött létre. A felsorolt kutatók valamennyien nagy jelentőséget tulajdonítanak a magyarországi fiatalok kora újkori külföldi egyetemi tanulmányainak is, valamint tanulmányozzák nemcsak az irodalomnak, hanem az irodalmi gondolkodásnak a történetét. Dr. Gyapay László, Dr. Porkoláb Tibor és Dr. Tasi Réka kritikai kiadásban jelentették meg a 18. századi felvilágosodástól a 19. század végéig tartó hosszú irodalomtörténeti korszak magyar klasszikusai közül számos fontos

szerző teljes életművét, vagy bekapcsolódtak azok életmű-kiadásainak munkálataiba (Dayka Gábor, Virág Benedek, Kölcsey Ferenc, Lévay József).

3. Együtthaladó projekt a migráns gyermekek felzárkóztatására

A Magyarországon átmenetileg vagy tartósan letelepedő külföldi családok (a hazánkba befogadott migránsok) gyermekei különösen súlyos nehézségekbe ütköznek iskolai tanulmányaik során. Nem vagy nem elég jól beszélnek a magyar nyelvet, ugyanakkor magyar ajkú kortársaik közé kellene integrálódniuk, hogy velük együtt, egy számukra nem vagy alig ismert nyelven sajátítsák el az életkoruknak megfelelő társadalom- és természettudományos szakismereteket és kompetenciákat.

A korlátozott kódú, hátrányos helyzetű, leszakadó rétegek szociolingvisztikai kutatásában jártas, felkészült nyelvtudományi kutatócsoportunk ennek a nehézségnek a feloldási lehetőségeit keresi. Kutatásukat több év óta támogatja az EU Európai Integrációs Alapja, s e támogatás segítségével megvalósíthatják rendkívüli társadalmi hasznot ígérő vállalkozásukat, tankönyvcsaládot és a hozzá szükséges módszertani segédkönyveket dolgozva ki a magyar iskolások között nevelkedő, általános iskolás korú migráns gyermekek használatára. Az *Együtthaladó* névre keresztelt alkalmazott nyelvészeti projekt a 2011. évi Európai Nyelvi Díj kitüntetettje lett.

Az érdeklődők további felvilágosítást találnak mind képzéseinkről és tanterveinkről, mind tudományos műhelyeinkről és kutatási programjainkról honlapjainkon:

Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet: <http://magyarszak.uni-miskolc.hu>

Irodalomtudományi Doktori Iskola: <http://www.uni-miskolc.hu/~bolphd>